

Elke editie van *Vlinders* vertellen onze projectleiders u wat zij over vlinders en libellen gelezen (en geschreven) hebben in wetenschappelijke literatuur.

Nieuwe dagvlinder in Turkije

Het gebeurt je niet vaak dat je een nieuwe soort voor een land ontdekt. En zeker niet als de dichtstbijzijnde bekende populatie zo'n 7500 km weg is. Toch overkwam het Süleyman Erdeğer toen hij op 24 mei 2024 een korte pauze hield in de bergen in West-Turkije en een vlindertje zag vliegen dat hij nog nooit gezien had.

Op deze hoogte (1300 m) zijn rond die tijd nog niet veel vlinders actief. Het lukte hem om een foto te maken van de behoorlijk afgevlogen vlinder voordat die tussen de boomtoppen verdween. Maar vervolgens bleek het nog niet zo eenvoudig om daar een naam aan te plakken. De enige kandidaat bleek *Atara arata* uit de familie van de blauwtjes (Lycaenidae), een vlinder die voorkomt in het oosten van China, Siberië, Korea en Japan, een enorm eind weg dus. Een paar dagen later kon hij weer een foto maken van een verser exemplaar, en weer een paar dagen later werd één oud mannetje gevangen.

Er is, voor zover bekend, geen voorkomen van deze soort tussen Oost-China en Turkije, een afstand van 7500 km. In Siberië heeft deze

vlinder twee generaties, maar een paar zoektochten in de zomer leverden geen nieuwe vlinders op.

Al met al een raadselachtige vondst van een nieuwe dagvlinder in Turkije. Meer onderzoek de komende jaren zal ongetwijfeld meer helderheid brengen.

Tennent, W. J., Erdeğer, S., Başbay, O., & John, E. (2025). A remarkable discovery: *Atara* (= *Rapala*) *arata* (Bremer, 1861), a butterfly genus and species recorded for the first time from Türkiye. *Natura Croatica: Periodicum Musei Historiae Naturalis Croatici*, 34(1), 0-0.

Onze atalanta van oorsprong Amerikaans

Het geslacht *Vanessa* kent soorten die wereldwijd verspreid en zeer mobiel zijn. Denk aan onze atalanta *Vanessa atalanta* en distelvlinder *Vanessa cardui*, maar ook een aantal soorten met een heel beperkte verspreiding, zoals de Canarische atalanta *Vanessa vulcania*. Wereldwijd onderzoek aan de soorten binnen dit geslacht heeft een aantal interessante resultaten opgeleverd. Zo is onze atalanta van oorsprong een Amerikaanse soort.

Canarische atalanta.

Tot de laatste ijsijd kwam bij ons namelijk *Vanessa indica* voor. In de laatste ijsijd stak onze atalanta de Atlantische Oceaan over en drong *Vanessa indica* naar het oosten. Alleen op de Canarische eilanden en Madeira bleef die soort nog wel aanwezig, maar eenmaal geïsoleerd ontwikkelde hij zich daar tot een eigen soort: de Canarische atalanta (die nog niet zo heel lang geleden tot ondersoort van *Vanessa indica* gerekend werd). Tegenwoordig komt *Vanessa indica* alleen in Azië voor, weggeconcentreerd uit Europa door zijn Amerikaanse neef. Een gevalletje 'invasieve exoot', al kwam er destijds geen mens aan te pas.

Palahí, A., García-Berro, A., Dincă, V., Vodă, R., Dapporto, L., Backström, N., ... & Talavera, G. (2025). Trans-Atlantic Dispersal and Introgression Explain Holarctic Disjunct Distributions in *Vanessa* Butterflies. *Molecular Ecology*, 34(11), e17781.

Full metal legschede

De harde delen van insecten zijn gemaakt van chitine. Chitine is van zichzelf al vrij hard, maar soms zijn er bijzondere eigenschappen nodig. De legschede van weidebeekjuffers is daar een voorbeeld van. Deze moet voldoende flexibel zijn, maar vooral de punt stevig en hard genoeg om in plantenmateriaal gestoken te kunnen worden om

Tekst:
Chris van Swaay,
Roy van Grunsven &
Marjelle Molenaar
De Vlinderstichting

Atara arata.

eieren te leggen zonder te veel te verbuigen of te beschadigen. Het blijkt dat de legschede naar de punt toe steeds harder en stijver wordt. Er is ook gekeken naar de samenstelling. Naar de punt toe, neemt ook de concentratie van magnesium en koper toe. Deze metalen kunnen op verschillende manieren het chitine harder maken. Dit soort eigenschappen is moeilijk waar te nemen, maar kunnen wel relevant zijn voor verschillen in ecologie tussen soorten.

Matushkina, N., Gorb, S. N., & Krings, W. (2025). Material composition of the endophytic ovipositor in the damselfly, *Calopteryx splendens* (Odonata, Calopterygidae). *Journal of Insect Physiology*, 104813.

Bogong-mot (bron: Wikimedia Commons; CC BY 2.0)

Sterren als kompas

De Bogong-mot komt in Australië voor. Elk voorjaar leggen miljarden Bogong-motten tot wel 1000 km af om aan de warmte te ontsnappen. Ze trekken naar koele grotten waar ze nog nooit eerder geweest zijn. Hoe weten

ze deze grotten dan toch te vinden?

Er werd gedacht dat er gebruik werd gemaakt van magnetische velden voor de navigatie, net zoals bij trekvogels. Uit onderzoek van Dreyer et al. blijkt echter dat ze ook de sterrenhemel gebruiken om te navigeren. De onderzoekers vingen motten aan het begin van hun migratie om ze vervolgens los te laten in een geconditioneerde ruimte. In deze ruimte was de nachtelijke hemel nagebootst en de invloed van magnetische velden uitgeschakeld. Wat bleek? De motten wisten nog steeds feilloos in de richting te vliegen die ze anders in de natuur ook op gegaan waren. En dit niet alleen. De zenuwcellen gekoppeld aan zicht van de motten reageerden

gericht op rotaties van de kunstmatige sterrenhemel. Dit doet vermoeden dat Bogong-motten zowel de stand van de sterren als het magnetische veld van de aarde gebruiken in de navigatie naar hun overzomeringsgebied.

Overigens blijkt uit eerder onderzoek dat de Bogong-mot enorm is afgenomen^(Green et al., 2020). Tussen 2017 en 2019 zijn de aantallen met 99,5% gedaald. Droogte speelt een belangrijke rol, maar verstoring van het trekgedrag door kunstlicht kan zeker meespelen.

Dreyer, D., Adden, A., Chen, H., Frost, B., Mouritsen, H., Xu, J., ... & Warrant, E. (2025). Bogong moths use a stellar compass for long-distance navigation at night. *Nature*. ●

Actueel

Giften

Bijzondere giften

Uit de nalatenschap van de heer W. ontvingen wij € 13.197,60. Dat bedrag komt ten goede aan het Vlinderstichting-beschermingsfonds. Ook mochten wij een gift van € 400 ontvangen van H.R. Daarnaast schonk J.B. een mooie gift van € 1.000. Mevrouw W. de W. deed een online gift van € 175. Ook mochten wij een mooie gift ontvangen van € 5.000 van Stichting GMO uit Assen. Van donateur C.T. uit D.M. ontvingen wij € 1.000. Tijdens het 25-jarig huwelijksfeest van mevrouw L. de G. konden gasten een donatie doen ten behoeve van De Vlinderstichting. Dit leverde een opbrengst van € 140 op.

Alle gulle gevers hartelijk dank!

Tekening: Marjelle Molenaar

Fiscus

Wist u dat u (middel)grote bedragen fiscaal voordelig kunt schenken? Dat kan door vijf jaar lang een vast bedrag aan De Vlinderstichting te schenken. U kunt die gift aftrekken voor de inkomstenbelasting. Wilt u een periodieke schenking

doen, dan kunt u een machtigingsformulier downloaden op www.vlinderstichting.nl/schenken-met-belastingvoordeel. Ook eenmalige giften kunt u aftrekken voor de belasting, mits u aan het drempelbedrag komt van 1% van uw belastbaar inkomen.

Nalaten

Neemt u een schenking aan De Vlinderstichting op in uw testament? Dan steunt u ons enorm in onze strijd voor een gezonde natuur. Er komen steeds weer nieuwe generaties mensen. Mensen die wij, hopelijk dankzij u, kunnen aanspreken. Om de toekomst veilig te stellen voor volgende generaties vlinders en libellen. Wij zijn daar erg blij mee. Over erfstellingen en le-

gaten hoeft De Vlinderstichting geen belasting te betalen. Een prettig idee!

Voor meer informatie kunt u bellen of mailen met Rian Boekhorst, 0317-30 52 08 of rian.boekhorst@vlinderstichting.nl. Zij stuurt u ook graag de brochure over nalaten aan De Vlinderstichting toe.

ANBI

De Vlinderstichting is erkend als ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling), dus wij hoeven over de ontvangen giften geen belasting te betalen.

